

Modstand Uden brag

ikke-vold; civil ulydighed

Almindeligvis forestiller man sig, at der i forbindelse med modstandskamp absolut skal udspilles dramatiske scener med hold ups – skyderier og noget tju bang.

Som sabotør overvejede både jeg og mine kammerater altid, om ikke der var andet end de voldelige og dramatiske løsninger, muligheder, som kunne spare liv og skader på menneskeskabte værdier.

Nogle eksempler:

1. Arbejd efter reglerne.

Der er talrige eksempler på, at hvis man overholder reglerne, bliver arbejdet sinket, og ofte kan man danne en prop, så alt standser. Vi har eksempler fra de sidste år, hvor bus og lastvognschaufførers aktioner er udmærkede eksempler.

På den fabrik, hvor jeg stod i lære, producerede vi dele præcist efter tegningerne, så maskiner blev komplet umulige at montere.

2. På Godsbanegården i København opdager en jernbanearbejder, at en kollega bytter lastepapirerne fra en godsvogn til en anden.

Forarget råber han:

«De papirer må du bringe på plads igen, jeg har lige byttet dem.

Den går ikke.»

Ved at bytte rundt på papirerne opnåede man, at godsvogne dukkede op på steder, hvor der absolut ikke var brug for deres last. Forestil dig, at man i Tyskland eller ved fronten mangler vitale maskindele, og at man i stedet modtager en sending dåsemad eller leverpostej.

3. Brandinspektørens chauffør ved Københavns Brandvæsen var ved sabotager altid først på pletten og medbragte mindre sprængladninger, som han anbragte, hvis han skønnede, at det ville hjælpe på resultatet.

Min svigerfaders signalbomber lagde vi ud flere gange, hvor vi havde påsat brande, og bragene gav brandfolkene en god undskyldning for ikke at foretage sig noget.

Efter eksplosionen på Riffelsyndikatet løb, asede og masede brandfolkene som gale for at få slanger i havnebassinet for at overdænge de kostbare og uerstættelige værktøjsmaskiner med saltvand.

4. Under en afvæbningsaktion fyrer en vagt uden varsel sin maskinpistol af mod min kammerat, Søren Egholm Lauritsen, kaldet Lille Svend.

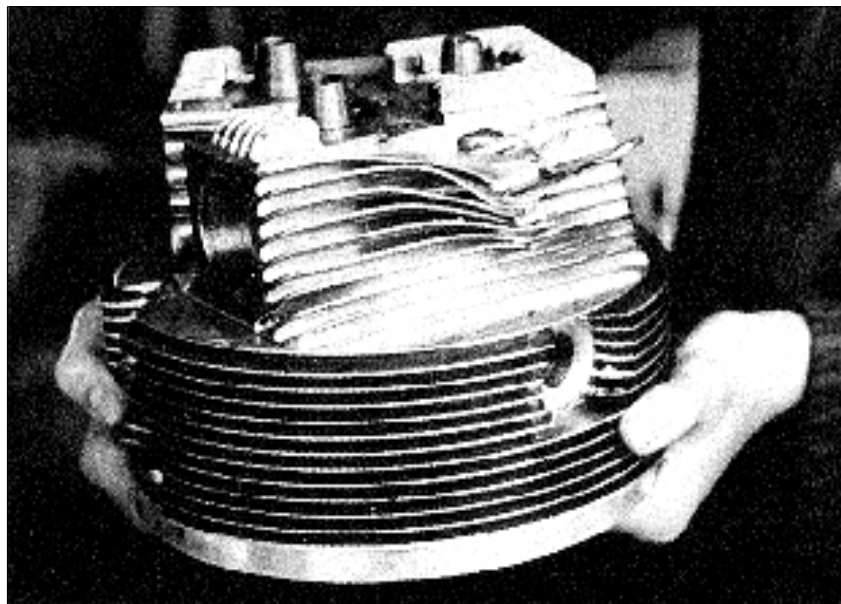
Patronen klikkede, og det døde vagten af, fordi han prøvede at tage ladegreb for at fyre et skud mere af, man var altså nødsaget til at skyde ham ned.

Senere under en likvidering klikker en sabotørs pistol, og han bliver dræbt. Patronen var af samme fabrikat, den var produceret på en fabrik i Tjekkoslaviet. Sandsynligheden taler for, at en tjekkisk arbejder har produceret en fuser.

Civil ulydighed?

5. Ved en sabotageaktion mod B&W (Burmeister og Wain) gik sabotører rundt i flere timer og slog topstykker til motorer i stykker med forhamre.

6. Sukker i cement, således at den ikke kunne hærde (stivne), og sukker eller syre i bensin er brugt mange steder, hvor mange vides ikke.

Et godt eksempel på en ikke-voldelig aktion.

Flyenes topstykker blev smadret ved, at sabotører i timer gik og slog på dem med en forhammer.

«Et dask var nok,» sagde Otto Carlé kaldet Thomas.

Ånd mod vold

I årene op til Anden Verdenskrigs udbrud foregik en voldsom debat her og i udlandet. Det kan næppe undre, at de forskellige landes efterretningstjenester fulgte udviklingen og flittigt noterede i de sorte kartoteker.

Her i Danmark skilte kunstnere sig ud, og disse blev bannerførere legalt og illegalt. Kunstnere, spredt over et bredt spektrum, fra forfattere, skuespillere, især måske revykunstnere, men også musikere tegnede billedet af en opposition til det undertrykkende herrevælde.

Politiets registrering af disse samfundsomvælttere blev et af grundlagene for den senere gidseltagning af 500 danske den 29. august 1943. Krigens kår havde også sin indflydelse på udviklingen, de unge ville leve i nuet. Hvem kendte dagen i morgen? Svingpjatter dukkede op og med dem guldalderens jazzmusik.

Den engelske tekst virkede provokerende på nazisterne og er vel en af forklaringen på ødelæggelsen af store dele af Tivoli ved en omfattende Schalburgtage. Nazisternes forargelse formindskede absolut ikke de unges fornøjelser, tværtimod.

Drengene fik skulderlangt hår, førte sig i lange jakker, medens pigerne huggede deres fædres lange undertrøjer.

Jitterbug, hvor pigerne blev kastet rundt, var vel et af mange udtryk for kropssprogets udvikling, nogen undren vakte det, når piger blev hvirvlet rundt med store tunge gummisko på fødderne.

Glassalen i Tivoli blev et af samlingsstederne og blev af nazisterne opfattet som en provokation. Leo Mathiesen og Sven Asmussen var nogle af de musikere, der blev forgudede, og landeplager blev:

To be or not to be

That's the question, but not for me.

Take it easy boy, boy,

Go to your home, smoke a cigar, take it easy boy, boy,

Let the others do the hard work for you.

På landets revy-scener blev den ene revyvisse efter den anden fremført med en tekst, der gav både den danske og tyske censur grå hår.

Et af danskes særkender er vor helt unikke og ret specielle form for humor. Næppe nogen anden nation kan udtrykke sig så dobbeltydigt, som vi kan.

Hvor ofte oplever vi ikke, at en vits fyres af, og vi danske huler og skriger af grin, medens udlændingene undrende ser til? Her var tyskerne på glatis og blev til sidst tvunget til at nedlægge forbud mod opførelser, alene ud fra publikums bifald.

Nemt havde de det ikke.

Poul Henningsen var ugleset af både danske og tyske myndigheder og blev fulgt så tæt, at han i lange perioder måtte skjule sig for til sidst i 1943 at „

«gå om bord» i en fire årers kaproningsbåd og ro til Sverige sammen med andre flygtninge.

En medvirkende årsag til Schalburgtagerne netop mod Tivoli har givetvis også været Poul Henningsens arkitektoniske indsats igennem årene i Tivoli.

Næstkommanderende i Brøndumbanden Bothilsen Nielsen udtalte i et forhør efter krigen:

«Disse dansebuler henrev nordisk ungdom i en racefremmed henrykkelse,» dermed forsøgte han at forklare baggrunden for, at otte kufferter med sprængstof efter ordre fra Gestapo blev anbragt om natten den 25. juni 1944 i Glassalen, Arena, Koncertsalen, Taverna, Radiobilerne, Spillehallen og Rutsjebanen.

Her er nogle udpluk fra visetekster:

Lille solskinspige drøm om fred på jord,
Drøm det er forbi, når engang du bliver stor.
Der kommer en dag efter denne,
hvor livet begynder sin leg!
Så får jeg vel lov til at tænde
De lys, der blev slukket for mig.
Jeg ku' bli no'et så – 1–2–3–
Og så ikke et ord! Men De ser vel fidusen?
For man ved, hva' der nemt ka ske,
Hvis man pludselig gik hen og fik åbnet for slusen.
Jeg må ta' lidt forsigtig på et.
Ka De ikke forstå'et?

Ærlig talt –
De kan ikke få ren besked,
De må tænke Dem te'et.

Bedst kendt og bedst bevaret er vel denne:

Man binder os på mund og hånd,
men man kan ikke binde ånd,
og ingen er fangne,
når tanken er fri.
Vi har en indre fæstning her
Som styrkes i sit eget værd,
Når bare vi kæmper
For det vi kan li'.

Vi er alle i samme båd var et noget bittert billede af dagens Danmark.

Disse udpluk kan give dig en fornemmelse af, hvorledes man trods alt forsøgte at holde modet oppe og bevare noget af sit selvværd.

Nazipropaganda

Bringes som øvelse i læsning med indholdsforståelse (ÅS)

Afskrift i uddrag: Besættelsestidens Fakta. (BF) 2 side 954

«Fortroligt: Privat for redaktionerne.

Nedenstående artikel skal fredag den 10. December bringes uforkortet i samtlige dagblade med undtagelse af de københavnske Middags- og Aftenblade. Manchetten skal være som angivet, hovedoverskriften ligeledes, og denne skal være mindst 2-spaltet.

Underrubrikker og mellemrubrikker kan indsættes i overensstemmelse med tekstens indhold.

Censuren, 7 december 1943.

Gennem Ritzaus Bureau har vi modtaget følgende:

Hvem er sabotørerne?

Selv mennesker med udpræget tyske antipatier begynder i den senere tid at ytre betænkeligheder over sabotagens former. De skal vel vogte sig for at udtale dem offentligt, – dels må de jo frygte for at blive overfaldet, måske myrdet ved første lejlighed, dels vil man ikke støde an i sin «kreds» ved at have en særmening.

Det er jo desværre blevet således i vort land, at man ikke længere i ro kan høre på anderledes tænkende, – det, vi før satte en ære i og anså for at være noget særligt dansk.

Målet – Danmarks genvundne frihed – er det givne, men medens det for et halvt år siden i alle toneangivende kredse var besluttet, at demokratiet (d.v.s. Regeringen og Rigsdagen, valgt af folkets flertal) nok skulle vide at bære Danmark gennem krigen, og enhver, der vovede at mene, at en forenkling af regeringsmagten (således som den som midlertidig foranstaltning er indført i alle krigsførende lande under krigstilstanden) ville være en naturlig foranstaltning, blev erklæret for landsforræder; – er det nu blevet mode at nikke bifaldende eller opgivende overfor alle de handlinger, som under navnet «sabotage» foretages af en lille anonym kreds, som på tværs af alt, hvad kongen, regeringen og rigsdagen har kæmpet for, – søger at nå «målet» ved vilkårlige voldshandlinger.

Skønt det er i direkte modstrid med den kærlighedserklæring til de demokratiske regeringsformer, som det danske vælgerfolk for blot et halvt år siden afgav i enestående samdrægtighed! Vi regeres nu, d.v.s.: Folkets skæbne dag for dag, og måske hele dets fremtid, afgøres af de luner og indfald, der beherskes af et lillebitte mindretal, en selvbestaltet og anonym «velfærdskomite,» der ikke spreder velfærd, men bomber, død, sorg og elendighed!

Og nu, som for et halvt år siden, er det i store kredse (og især i de samme kredse, som dengang var af den modsatte mening) forbudt at ytre nogen tvivl om, at dette middel nu er det eneste saliggørende. Og dog melder tvivlen sig mand og mand imellem.

At hr. Christmas Møller, der har forladt sit land i skæbnens stund for at træde i fremmed tjeneste og på rekordtid er svinget fra fanatisk anti-kommunisme til kommunisme, – i radioen bedyrer, (den engelske) at hvis vi ikke selv «gør det» (kaster bomber), så gør englænderne det, – virker ikke helt overbevisende, når man samtidig erfarer, at Toulon, som noget nær er den by i Europa, hvor der er øvet mest sabotage, er blevet gennembombet: – af engelske og amerikanske bomber! Der

er også mennesker, der mener, at hele sabotage-spørgsmålet ligger anderledes. Danmarks hovedindustri – agerbrug, og hvis man lægger hver lade, kostald, grisesti og agerlandet over øde, hvilket vil koste mere end tusinde gigant – bombardementer af Hamborg eller Berlin.

Og så er Hamborg og Berlin vigtigere! Vor øvrige industri ligger endnu mere spredt, og fra luften at ramme disse «knappenåle i høstakken» Danmark vil være endnu vanskeligere og eventuelt skabe animositet i befolkningen. Der er også uenighed om, hvorvidt sabotagen er et synderligt effektivt kampmiddel. Den har anrettet betydelig skade, men kun en lille procentdel af denne skade, fra 3 – 5 %, kan komme til at berøre Tyskland.

I alt anslås skaden til 185 millioner. At genopbygge det ødelagte i dag vil nok snarere komme til at koste 500 millioner, og det ville det koste os,

Danmark. Størstedelen kan imidlertid ikke erstattes nu. For forsikringssummen for en større gård dækker kun «genopbygningen» af en stald. De 95 %, varerne mister vi, danskerne.

Hvordan kan det skade den tyske Værnemagt, at der afbrændes et lager af damefodtøj, spørger damerne.

Men lad så sabotagen være det rette middel, og lad være at øjeblikket er inde til at bringe det i anvendelse. Eet bliver flere og flere enige om, og det er, at våbnene er faldet i gale hænder!

Når bevæbnede og maskerede mænd (i det snart kendte „sabotør - udstyr“, sort eller hvid maske o.s.v.) bryder ind i en tobaksforretning for at røve cigaretter, på et apotek for at få kostbare stimulanser, til en fredelig forvalter for at røve et større pengebeløb – så ved vi besked. De pågrebne nationalheltes generalieblade fortæller også en del. Og her er vi ved kernen i den nuværende krise.

Spørgsmålet: Hvem er sabotørerne kan af gode grunde ikke besvares. Men at de godtroende iblandt dem har trukket det korteste strå, er nu indlysende for enhver. Det er forbryderne, der profiterer af situationen.

At være klækkeligt betalt til gengæld for et mord på en landsmand er ikke ilde, når man samtidig kan gælde for en stor patriot.

Politiet risikerer snart at blive fejlet til side af andre magter og blive arbejdsløs, hvis det ikke løser sin opgave, som ene er den at være politi.» (Bemærk truslen mod politiet ÅS.)

Uddrag af Ejnar Krenchels taler i DR. Besættelsestidens Fakta

si 957 - 958 **09.09.1943**; Afskrift:

«Vi eksporterer til Tyskland og får varer til gengæld, vi overhovedet ikke kan undvære. Alt sammen efter regler nøje fastsat gennem det danske Udenrigsministerium. Vi får koks, kul og brunkul. Hvorfor fortæller rygtedesmedene ikke, at de danske pillekoks går til Berlin? Vi får cellulid og færdige tekstilvarer, Danmark er det eneste land på kontinentet, der ikke har tøjrationering.

Vi får farve og garvestoffer, flere tons olie og bensin hver måned til industrien, der ellers måtte standse med det samme.

Det er ikke noget at være taknemmelig for.

Besættelsen tynger hårdt på det danske samfund, det skal ikke nægtes. Men der er råvarer, vi overhovedet ikke kan undvære, hvis vi skal eksistere.»

1943: 26.09; «Lad mig sige det så tydeligt, at det ikke bliver misforstået: Det er ikke min opgave at optræde som tyskernes defensor.

Det er den danske industri, jeg forsvarer. Jeg kæmper for bevarelsen af danske værdier og danske interesser, som sabotørerne vil hærge med bål og brand. Vi må regne med kendsgerningerne, som de er, og tåle besættelsen et stykke tid endnu. Men grundlaget for de dybeste misstemninger må ryddes af vejen.

Begge parter må lære at forstå hinanden.

Jeg vil sige jer tyskere: Den danske befolkning er ikke noget revolutionsfolk. Jeg ved godt, der var kommet et tidspunkt, da gaden begyndte på tåbelige demonstrationer overfor de tyske våben.

Til gengæld foregik der ting her i landet, som vi vil have vanskeligt ved at glemme, den gang det tyske militær viste tænder i dagene omkring den 29. august. Hvis nogen tror, man i det lange løb ved hårdhed kommer en centimeter ud af stedet med den danske befolkning, så kender man ikke den nationale stolthed her i landet.

Vi lader os aldrig knække.

Jeg vil stadig hævde, med det gode kan man nå langt. Lad os prøve, om vi kan mødes i forståelse den sidste tid, krigen varer ved.

En ting forener os alle sammen – en fædrelandskærlighed, som ingen skal berøve os, og vi ser et symbol i vor gamle konge, der har manet os til alvor og værdighed i denne trykkende tid.

Når du har læst Krenchels antisabotage-taler, kan du sammenligne din opfattelse med tegneren Bidstrup.

Bidstrup fremstiller Krenchel som en bugtalerdukke, dermed skulle al tvivl være udelukket.

Jeg finder det noget overflødigt, at tegneren giver Goebbels en djævelsfod. Goebbels var handicappet, vistnok født med klumpfod.

Men hensigten helliger midlet, sigerman.

I dag fejrer kongen sin fødselsdag i dybeste stilhed. Kongen sidder med bøjet hoved og tænker på, hvorfor vi har glemt hans ord?.....

...**3. oktober**; ligegyldigt, hvad der skiller os ad – ganske uden hensyn til vor protest mod besættelsen og dens følger – her er et område, hvor Danmark og Tyskland har fælles interesser. Det danske produktionsapparat må værnes mod alle angreb.

En dag vil vi alle se klart igen, og da vil vi opdage, at Danmark skal leve op til dåd igen, den dag krigen slutter. Da kommer vor store opgave i fredens tjeneste. Lad os ikke forvandle os selv til krøblinge, der skal tigge andre om brødet. Vis jeres fædrelandskærlighed ved at styrke Danmark, ikke ved at sætte landet i brand.

Hvis nogen tror, man i det lange løb ved hårdhed kommer en centimeter ud af stedet med den danske befolkning, så kender man ikke den nationale stolthed her i landet.»

Hvis tyskerne havde lyttet og forstået denne del af hans budskab, havde mange danskes liv været sparet. Fik du tårer i øjnene?

Det nazistiske terrorregime brugte alle midler; og betalte tidligere straffet – falleret sagfører – nazist – landsforræder for denne bedragerivirksomhed.

Karakteristisk for nazistisk terror var ofte, at deres lovsange synges af personer hentet i straffeanstalter. Giver forræderen os her en logisk forklaring på den tyske terror mod den danske befolkning?